

Բ.

Նոր Ուխտի Պատմությունը. Զարմայր Ա. Բենյ. Կեղևեան, «Արեւ» Դրաստու եւ հրատարակչական. Յայտը Արամամեան Տպգր. «Թեանիլար», Կ. Պոլիս 1929 ՏՊ էջ 146 + 3 Գին՝ 50 դրուէ:

Հասարակ թուղթով ու պատկերազարդ (ոչ գունաւոր) կրօնի նոր դասընթացք մըն է աս, որ կը բաղկանայ երեք ընդհանուր մասերէ: Ա. Յիսուսի կեանքը.— Հրաշքները, Առականները, Քարոզութիւնները: Բ. Քրիստոնէական եկեղեցւոյ հաստատութիւնը.— Հոգեգալուստ, Եօթանց ընտրութիւն, Պօղոսի եւ այլ դարձեր, առաքելոց քարոզութիւններն ու կրած հալածանքը, եկեղեցիին յաղթանակ եւ այլն: Գ. Հայ. Ս. Եկեղեցի.— Իր Լուսաւորիչները, հայրապետները, նուիրապետութիւնը, Ս. Խորհուրդները, զլխաւոր տօները, դաւանութիւնը, եւ այլն: Վերջին էջերուն վրայ ուսուցիչներուն ուղղուած թելադրութիւններու յաւելուած մըն ալ կայ: Կարեւոր է գործը, ուստի անոր բովանդակութիւնը տալէ յետոյ ներուի մեզ քանի մը զիտողութիւններ ընել: Մանկավարժական սկզբունքներու պակասը զգալի է: Ա. մասին մէջ, հակառակ սկիզբը դրուած նիւթը չձանրարեո՞ւնելու առաջադրութեան, շատ բաներ որ մանուկներու համար աւելորդ կամ անմատչելի են, թերեւ էական նկատուելով զանց չեն առնուած: Չափէն աւելի ուշադրութիւն դարձուած է գէպքերու մանրամասնութեանց, այնպէս որ զայն կարգացողը յաճախ կը կարծէ թէ Աւետարան կը կարգայ՝ արդի լեզուով: Քանի մը զլուսներու վերջին մէկերիւ պարբերութիւնները եթէ չդրուէին աւելի ազդու եւ ազուր կ'ըլլային այդ դասերը (էջ 6. 12. 14 եւ այլն.): Օրինակ. Ընծայումը պատմելէ յետոյ, աղէկ կ'ըլլար եթէ ամփոփ ձեւով տրուէր Սիմէոն Ծերունիին գոհութիւնը եւ ասով փակուէր գլուխը: Անպատահ է անոր կցել Ս. Կոյտին ուղղուած «վշտի սուրը պիտի ծակէ քու սիրտդ» նման մարդարեւութիւնը: Քանի որ վերջին էջերուն վրայ տօնական ծանօթութիւններ ալ դրուած են, աղոց համար թէ՛ շահեկան եւ թէ՛ հետաքրքրական կ'ըլլար զանոնք բուն իրենց պատմութիւններուն կցուած տեսնելը: Ասիկա ոչ միայն զրգիւ մը

պիտի ըլլար որ աշակերաները ուշի ուշով տորվէին իրենց դասերը՝ այլ եւ յիշեն զանոնք: Թելադրութեանց մասին զիտել կուտանք որ աւելի շահեկան կ'ըլլար ուսուցիչներուն ցոյց տալ թէ այս կամ այն դասը ի՞նչ առիթով աւանդելու է, թէ աղաք այսինչ տարիքին մէջ ի՞նչ նախասիրութիւններ ունին, զոր օգտագործելու է. ինչպէս օրինակի համար յայտնի է թէ 9-12 տարեկան աղաները հետաքրքրուց կը դառնան եւ կարեկցութիւնը իրենց համար գոյութիւն չունի. ուստի այս շրջանին անոնց հրամցնելու է Յիսուսի խորագան ի ձեռին լուծայափոխներն ու աղանեւթաճառները տաճարէն արտաքսելու, Անոր հրաշագործութեանց, ծովուն վրայէն քալելու եւ նման պատմութիւնները. իսկ Տիրոջ վերջին օրերը յիշատակելուն առթիւ, ամենեւին ծանրանալու է Անոր տառապանքներուն վրայ, ընդհակառակը լաւ չեւտելու է Անոր յաղթանակները, եւ այլն:

Առհասարակ աղուոր է առականերու բաժինը: Երանի՛ թէ ամբողջ ըլլար անոնց թիւը: Մանուկներու համար ս'ըքան կրթիչ է եւ գործնական, զոր օր. քաճընիսիւններուն ուղղուած առակը (Ղուկ. ԺԳ. 7-12): Այս, ինչպէս նաեւ Ծաղկազարդի պատմութեան մէջ Զաքէոսի պարագայի նման շահեկան ու մանաւանդ հետաքրքրական կէտեր պէտք է որ զանց ըլլային:

Քրիստոնէական եկեղեցւոյ հաստատութեան շուրջ հարկ եղած ծանօթութիւնները դրուած են ամփոփ կերպով: Աւելի նախընտրելի պիտի ըլլար Հոգեգալուստին սկիզբը դրուած մուտքը առանձին գլուխ մ'ընել եւ «Ս. Հոգիին Դաւուստը» խորագրին տակ ուղղակի նիւթին անցնիլ:

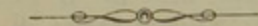
Փրկչի կեանքին ու գործերուն եւ Քրիստոնէական եկեղեցւոյ վրայ զաղափար մը առնելէ յետոյ, հայ ուսանողներու համար է՛ն շահեկան ու հետաքրքրական բաժինը կը կազմեն Մայրենի եկեղեցւոյ մասին տրուած ծանօթութիւնները, որոնք, այդ ծաւալին մէջ մանաւանդ, արժանի էին աւելի մեծ խնամքի: Լուսաւորչի, Մեծն Ներսէսի եւ Նարեկացիի պատկերները չեն թուիր զբաւիչ ու խօսուք ըլլալ: Կուտի ու Շղթայակիրի սրտակցութիւնը, ասոնցմէ առաջինին զերը եւ անոր ձեռնտուութեամբ երկրորդին տեսած գործը՝ հայ երուսաղէմի

վերականգնութեան մէջ՝ լաւ է շեշտուած: Պարտքին վճարումը մեծ դործ է ստուգիւ, բայց աւելի մեծ է անոնց նուիրումով ու խմստութեամբ ստեղծուած զարթօնքն ու ոգևորութիւնը: Նշանաւոր դէմքերուն եթէ քիչ մը աւելի տեղ տրուէր, տարակոյս չի կայ թէ կորուստ մը չէր ըլլար երբեք:

Նուիրապետութեան համար տրուած սահմանը պակասաւոր է: Քահանային երեց կոչումը, երբ մանաւանդ ան «կրնայ ըլլալ ամուսնացեալ կամ կուսակից», շիտակ չէ բնաւ. քանի՜ դար է որ երեցներու չենք հանդիպիր: Քահանայի եւ եպիսկոպոսի իրաւասութեանց թուումին մէջ, արդեօք ուշիմ ուսանող մը, կամ գիրքին կապուած ուսուցիչ մը, հակասութիւն տեսնել պիտի չկարծե՞ն, երբ նշմարեն թէ 116 էջին վրայ խորհուրդներու մատակարարութեան մէջ նոյն իշխանութիւնն ունին անոնք «բացի ձեռնադրութենէն որ եպս. ին իրաւունքն է», իսկ զիմացը վերջինին վրայ կ'աւելցուի «կ'օծէ եկեղեցիին պսիկներն եւ անօրներ», աւելցուր նաև նորակառոյց եկեղեցիներ:

Ընդհանուր առումով այս ընթացքը հայ ուսանողներու համար շահեկան նորութիւններ ունի:

ՆԵՐՍԷՍ ՍՍՐԿ. ՏԷՐ-ՅԱՆՈՒԲԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՒԴԸ

Եւրոպեան քաղաքի մը մէջ Աղբիւրի մ'օտուշն ելաւ վէճ. ժողովուրդն հետեւեցին՝ Հաղցոյ՝ Ինչ արձանագիր Դրնել որ աղբիւրն ինքնին Մասն ըլլար հարեւրիքին: — Ազգ բառը ամէն աշեն Կարեւոր կը նրկասեն . . . Աղբիւրին քող փաղ չային Կրնե՞լով զայն ազգային —:

Տիկին մը ազնւական Մօս եկաւ հոծ բազմութեան, Ու կըռուին այդ ռամկավար Վախճան մը շարու համար՝ Իր ձայնի շեւիկն հետ քաւ Խառնելով ծաղրաւճ մ' ըսաւ . «Լաւ կ'ըլլայ միահամուր Կոչել զայն ազգային գոռ»:

Թրգմ.

ՅՈՒՇԵՐ 1929-ԷՆ

Անցեալին վրայ անդրադառնալը կարեւոր է լաւէն լաւագոյնին զիմեւու համար: «Կը յիշեմ բաներ, զոր բնաւ չէի ուզեր յիշել, եւ չեմ կրնար մոռանալ դէպքեր, զոր կ'ուզէի բնաւ չի յիշել». Կիկերոնին այս խօսքը մենք ամէնքնիս կրնանք ըսել, երբ կ'անդրադառնանք անցեալ տխուր յուշերուն վրայ: Քանի կ'ապրինք, ի դուր է, ստիպուած ենք անցեալը չի մոռանալ: Vivre c'est se souvenir.

* * *

Յոյսերով ապրեցանք. դարձեալ յուսախար մնացինք: Նման պատրանքները ճակատագրական են:

Սակայն ճակատագրական չեն եղբայրացան սփրնները, դատակարարին ճակատամարտը, լեզուի եւ եկեղեցւոյ դէմ մղուած պայքարները, որոնցմէ կարելի էր զգուշանալ:

* * *

Սուգի սեւ չըջանալի մէջ արձանագրեցինք անգիր զիտնական քարոզիչ պատրիարք Արշարունին: Դատախարակ, պատմաբան ներհուն Միթիարեան Նուրիսան Հ. Մինասը: Հ. Դանիէլ Արիկեան անգիր զըրազէտ, սիրուած միարան Վիեննական Միթիարեան: Երուսաղէմի վանքէն առաջնորդ, դատախարակ զրատէր Եպիսկոպոս Չիլինկիրեան: Ազգասիրութեան անվեղար վեհափառը՝ Մինաս Չերազ: Լրագրութեան փեթակին ժիր մեղու Ս. Չէօմէկճեանը: Իզմիրի զրական վերջին կաղնին՝ վերջանող, բառադիր Նուպարեանը: Հայաստանի կրթական նախարար՝ մտքի մշակ Մաւեան Ասքանազը: Խրիմեան Հայրիկի կրթական աւագանէն ելած Համբարձում Երամեանը, աշագուծիկ աշաւուրջ համակրելի դատախարակ, հեղինակ երկու հատոր «Յուշարձան» յուշերու: Ամերիկայի հայ զաղթականներէն՝ Դանիէլ Նուրեան՝ Բարեկունի հետազօտիչ, ուր գտած ապակիի նմուշները, այժմ Մէթրոպոլիթըն թանգարանի մէջ կը պահուին: Թէրզիպաշեան Գէորգ Վրդ.ը, խմբագիր «Պատկեր» եւ «Արձագանգ» թերթերու, հեղինակ «Ֆիուզուլի»ի ուսումնասիրութեան: